Educația non-formală, AI și valorile tinerilor

Studiu comparativ și longitudinal 2016 - 2024

Oana Moșoiu

Facultatea de Psihologie și Științele Educației
Universitatea din București



Autori: Marin Burcea, Oana Moșoiu, Florina Curteanu

De ce această cercetare?

Piața muncii și tehnologia se schimbă mai repede decât programele școlare.
Cercetarea măsoară ce așteaptă elevii, părinții și profesorii de la educația de după ore.

01

Piața muncii

Programele școlare rămân în urmă, iar competențele se exersează practic.

02

AI în viața elevilor

În 2024 am întrebat pentru prima dată cum și pentru ce îl folosesc.

03

Trei agende

Părinții, profesorii și elevii așteaptă lucruri diferite de la „după ore".

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, Introducere, p. 3 - 7

Studiul în cifre

Același chestionar aplicat în 2016 și în 2024 în liceele din București arată ce s-a schimbat în opt ani, la trei categorii de oameni.

2

valuri: 2016 și 2024

3

grupuri: elevi, părinți, profesori

~7.100

răspunsuri în total (calculat din bazele de calcul)

București

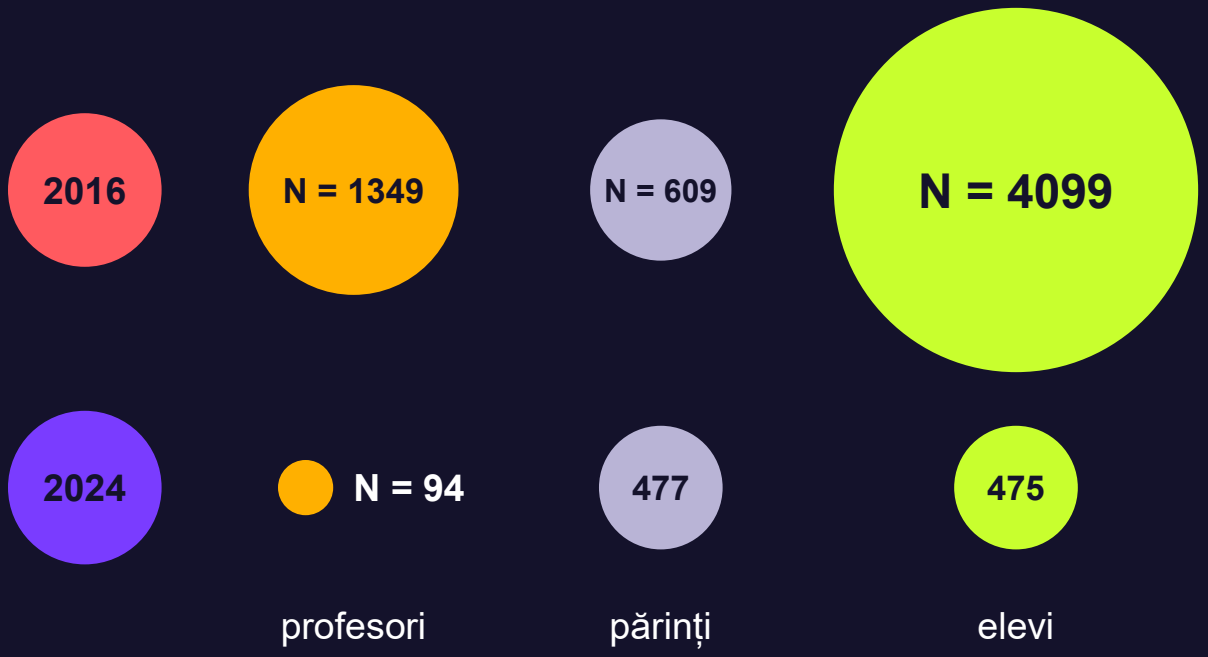
licee teoretice, tehnologice, vocaționale

2016: 4.099 elevi, 609 părinți, 1.349 profesori

2024: 475 elevi, 477 părinți, 94 profesori, plus itemi despre AI

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, cap. 2 și figurile 12 - 14

3 cercetări, un singur cadru longitudinal



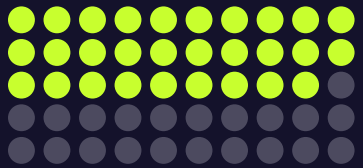
Fiecare cercetare

Analize descriptive

Analize inferențiale: corelații, $p < 0,05$

Profilul respondenților în 2024

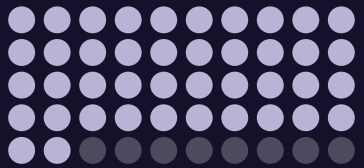
475 Elevi



58% fete

64,2% în licee teoretice, aproape 23% în tehnologice, 9,2% în vocaționale

477 Părinți



≈ 84% femei

Aproximativ două treimi cu studii superioare; aproape 70% între 41 și 50 de ani

94 Profesori



≈ 75% femei

Aproape două treimi între 41 și 60 de ani; circa 40% predau în licee teoretice

Eșantioane 2024. Fiecare punct reprezintă 2% din eșantion; punctele colorate indică ponderea respondenților de sex feminin.

Ce este educația non-formală?

Învățare organizată în afara orelor de curs.

Completează școala cu experiență practică, participare și abordare holistică.

Flexibilă — Se adaptează ritmului fiecăruia

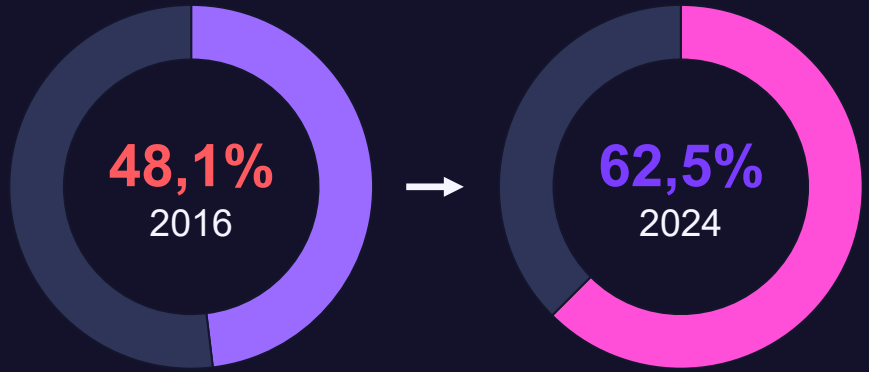
Participativă — Dezbateri, proiecte, echipă

Experiențială — Învățare prin situații reale

Evaluată altfel — Progres personal, nu note

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, cap. 1, p. 8 - 18

Educația non-formală- consensul



Profesori care consideră că educația non-formală contribuie în foarte mare măsură la reușita în viață

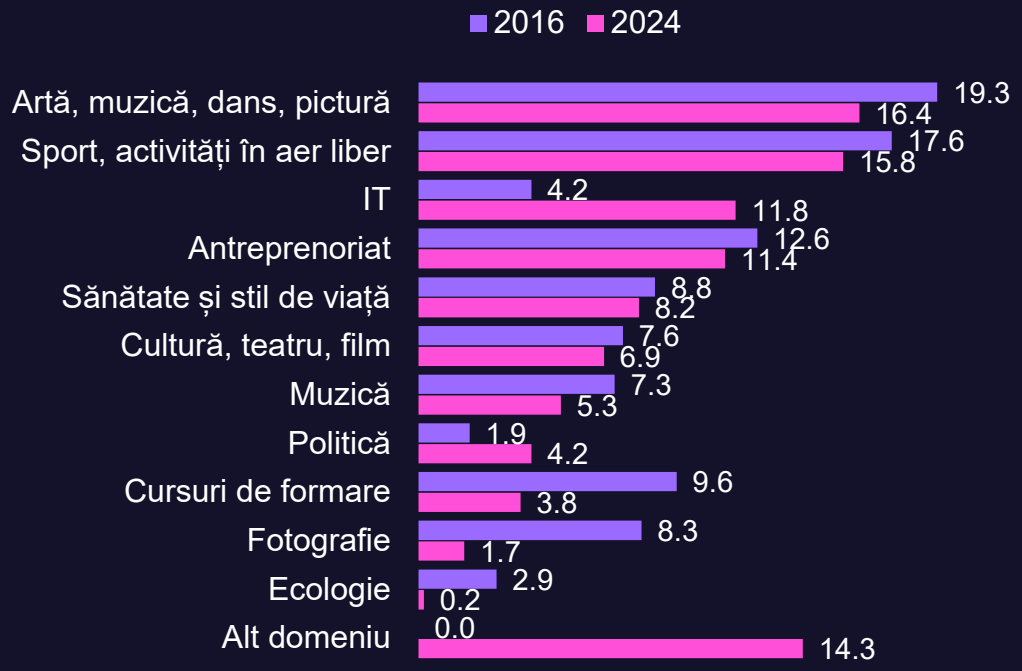
peste 90%

dintre profesori apreciază în 2024 că educația non-formală contribuie în mare sau în foarte mare măsură la reușita în viață.

Părinții recunosc, la rândul lor, aproape unanim valoarea educației non-formale.

Bază de calcul: N profesori 2024 = 94; N profesori 2016 = 1349.

Domeniile preferate ale elevilor



PRIMELE DOMENII ÎN 2024

16,4% artă, muzică, dans

15,8% sport și aer liber

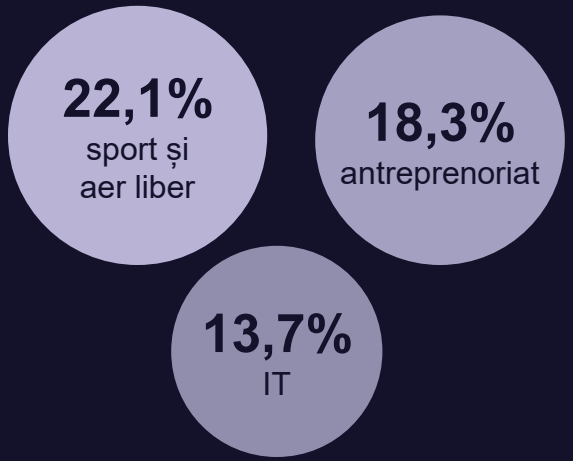
11,8% IT

IT: de la 4,2% la 11,8%, de aproape trei ori mai mult.

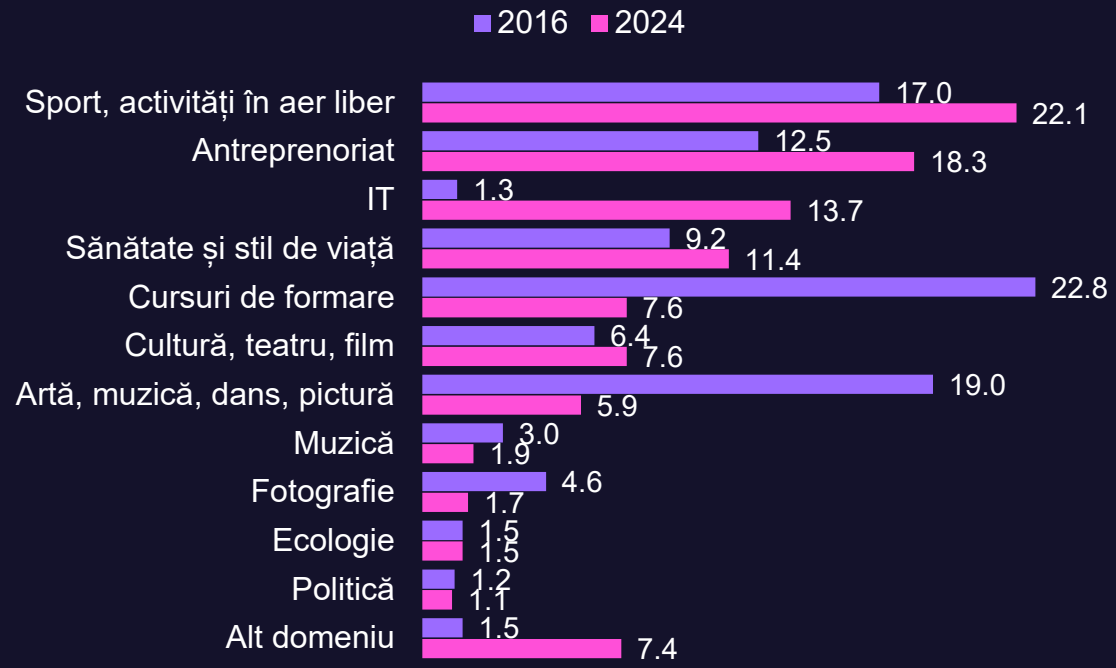
Procente din totalul opțiunilor. N elevi 2024 = 475; N elevi 2016 = 4099.

Domeniile preferate ale părinților

PRIMELE DOMENII ÎN 2024

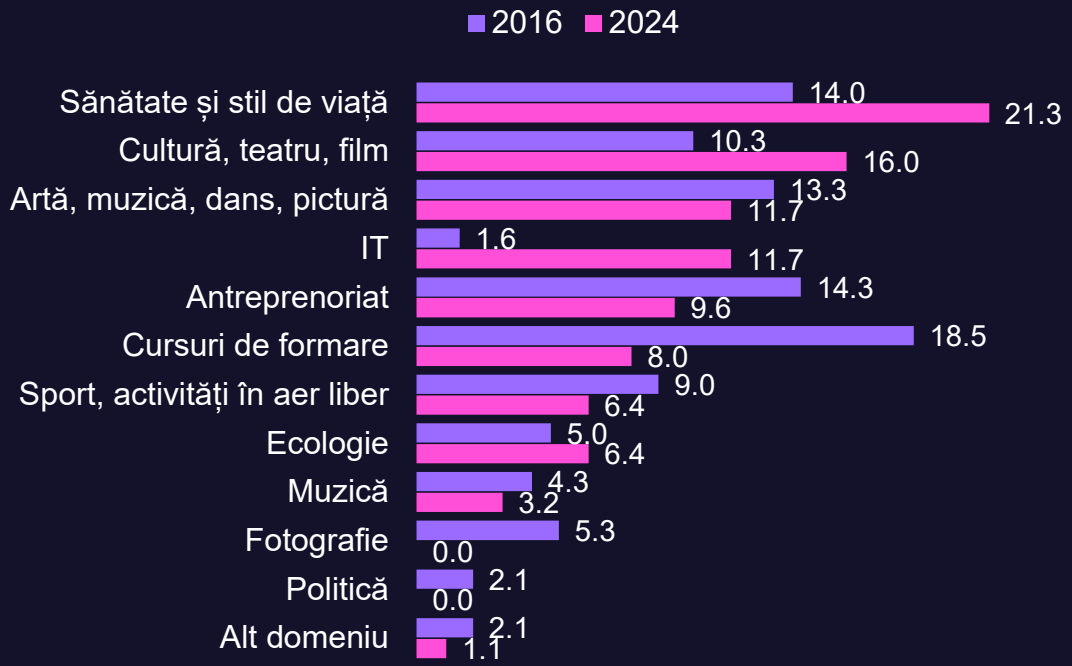


Cursuri de formare: de la 22,8% la 7,6%. Artă: de la 19% la 5,9%.



Procente din totalul opțiunilor. N părinți 2024 = 477; N părinți 2016 = 609.

Domeniile preferate ale profesorilor



PRIMELE DOMENII ÎN 2024

21,3%
sănătate și stil de viață

16%
cultură, teatru, film

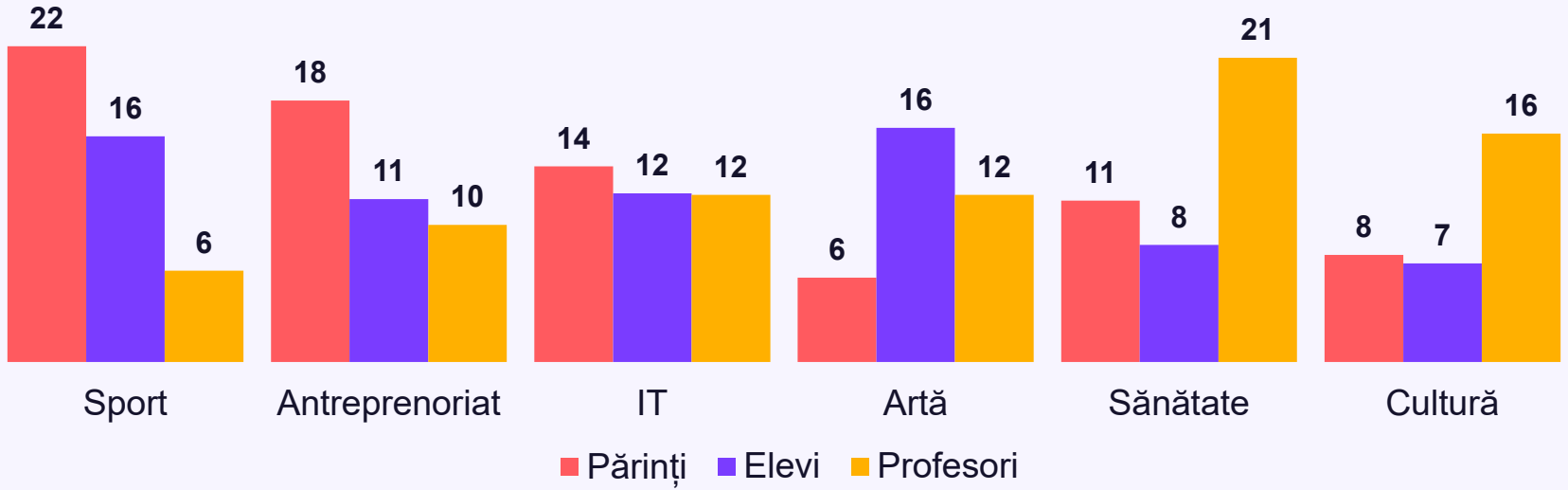
11,7%
IT · artă

IT: de la 1,6% la 11,7%. Arta rămâne aproape stabilă: 13,3%, apoi 11,7%.

Procente din totalul opțiunilor. N profesori 2024 = 94; N profesori 2016 = 1349.

Aceiași elevi, trei agende

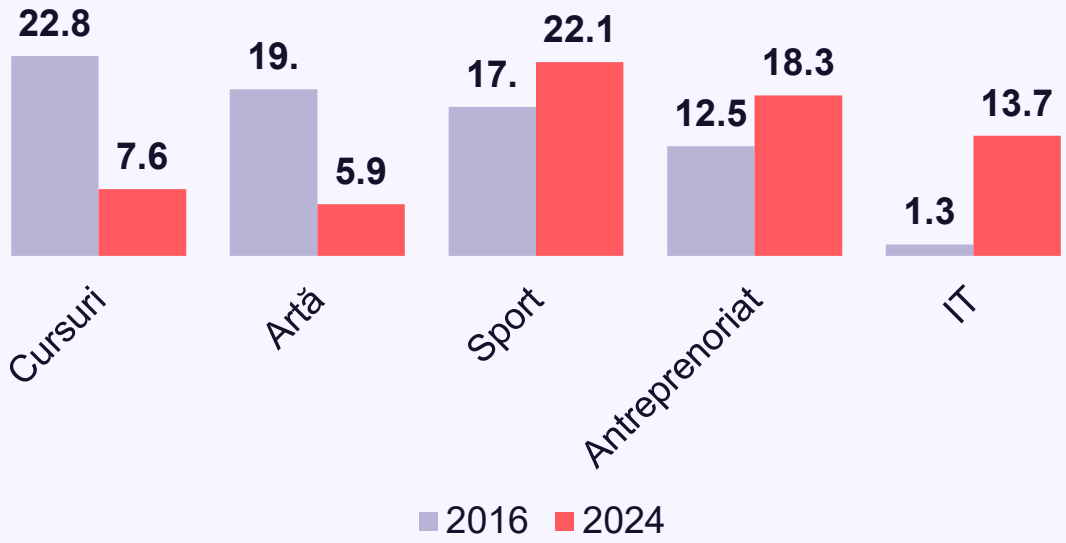
Familiile caută competențe cu rezultate rapide, elevii caută expresie și varietate, profesorii caută echilibru și sănătate. Nu e conflict, ci agende care se pot combina.



Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 28 - 31, 62 - 63

Părinții aleg utilul

Cursurile și artele pierd mult în fața sportului, antreprenoriatului și IT. Părinții investesc în ceea ce arată rezultate vizibile mai repede.



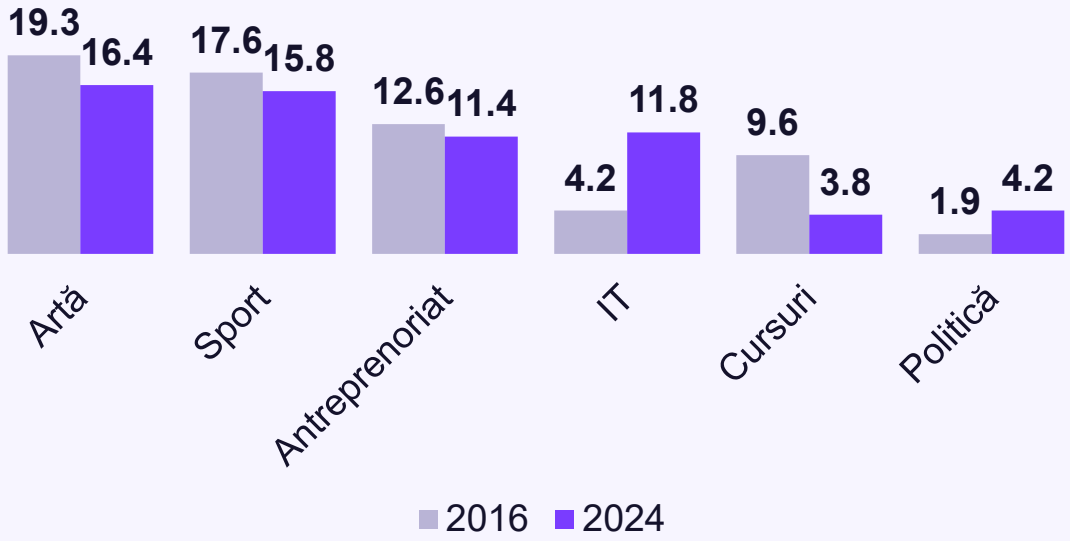
1,3% → 13,7%
IT, în ochii părinților

19% → 5,9%
artă, muzică, dans

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 63, 103 - 104

Elevii: artă încă pe primul loc, IT aproape triplat

Elevii rămân fideli artei și creativității, dar ponderea IT-ului aproape s-a triplat. Și profesorii îl văd acum ca pe un domeniu non-formal.



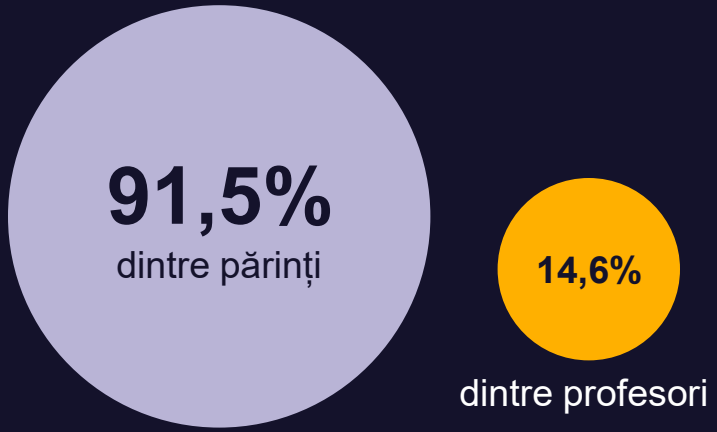
4,2% → 11,8%
IT, elevi

1,6% → 11,7%
IT, profesori

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 62, 64 - 65

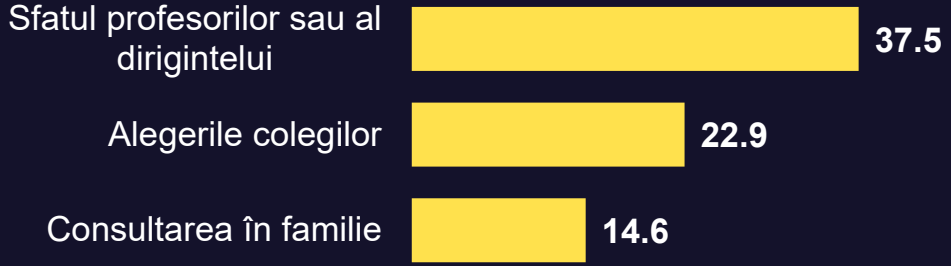
Cine decide activitățile extrașcolare

«CONSULTARE ÎN FAMILIE», 2024



În 2016, ambele grupuri indicau aproximativ 66%.

CE ORIENTEAZĂ ALEGEREA ELEVILOR, ÎN OPINIA PROFESORILOR



Părinții

Sub 1% menționează recomandarea profesorilor; influența colegilor este practic absentă.

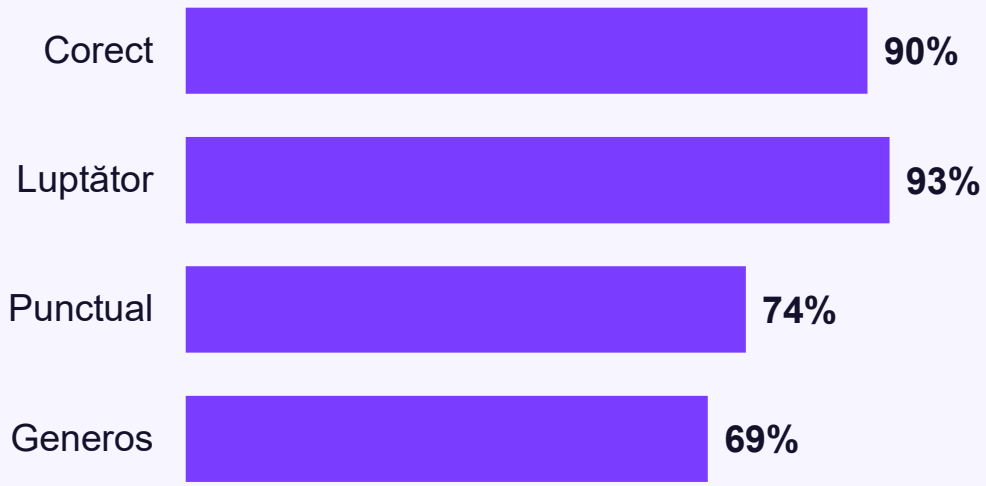
Elevii

51% se sfătuiesc cu părinții și 38% cu prietenii atunci când iau decizii importante.

Procente 2024. N părinți = 477; N profesori = 94; N elevi = 475.

Valorile rămân. Lumea se schimbă.

Corectitudinea, efortul, punctualitatea și generozitatea sunt susținute de aproape toți, în ambii ani. Fundamentul comun există, deci discuția poate porni de aici.



98,7%

dintre părinți spun „corect" (profesori 97,8%)

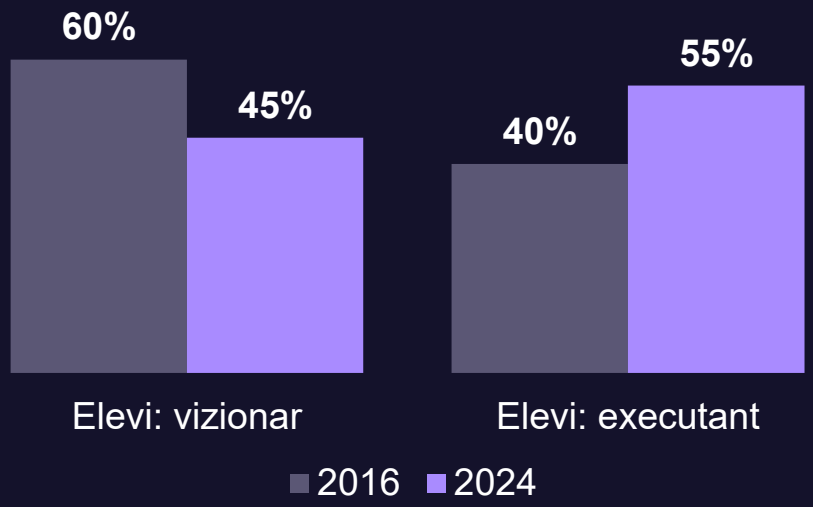
2016 ≈ 2024

nucleul de valori nu s-a mișcat

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 71 - 73

Profesorii au schimbat steagul: din vizionar în executant

Profesorii au trecut de la a prețui viziunea la a prețui execuția, iar elevii îi urmează. Părinții cer în continuare viziune, deci elevii primesc mesaje opuse.



+59,5 pp

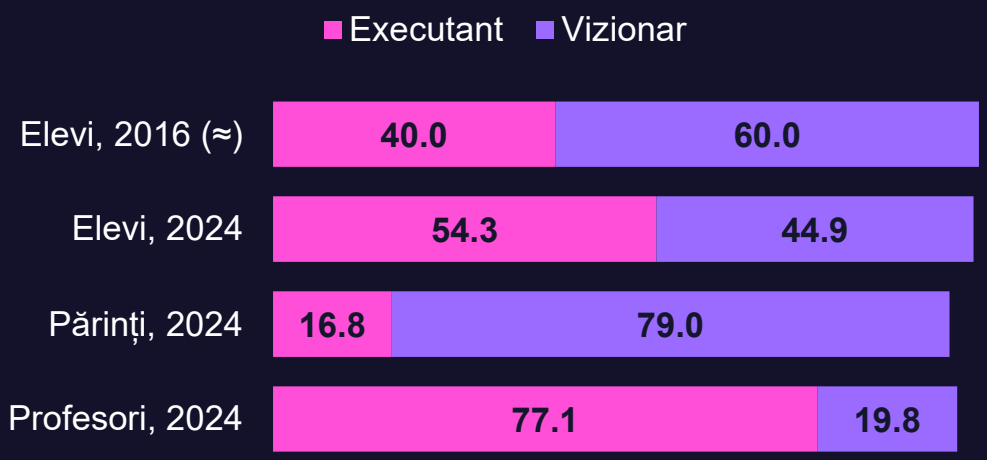
profesori: preferința pentru „executant"

79%

părinți: „vizionar" (2024)

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 47, 74 - 75, 106

De la vizionar la executant



+59,5 p.p.

profesori: creșterea opțiunii de executant față de 2016

54,3%

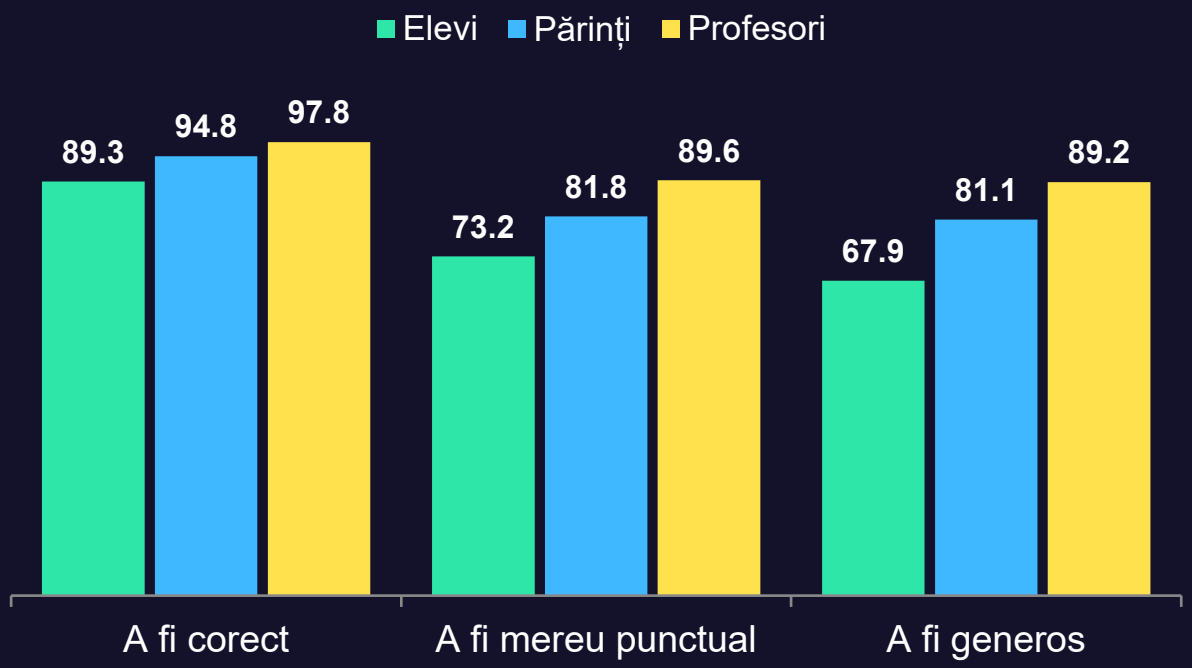
elevi: «executant» devine opțiunea majoritară (≈ 40% în 2016)

79%

părinți: rămân la «vizionar», fără o schimbare notabilă

Risc semnalat în volum: deficit de inovație și de spirit antreprenorial.

Nucleul valoric rămâne stabil

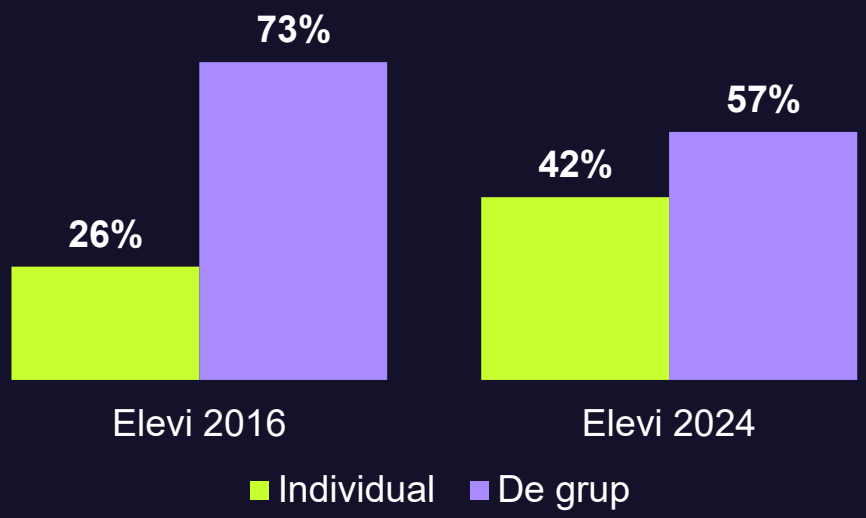


92-93%
aleg luptător

Răspunsuri 2024 (%). N elevi = 475; N părinți = 477; N profesori = 94.

Elevii vor să lucreze singuri. Adulții îi vor în grup.

În 2024 mai mulți elevi vor activități individuale (autonomie, personalizare), iar părinții și profesorii aleg clar grupul. Ofertele au nevoie de ambele variante.



+16 pp

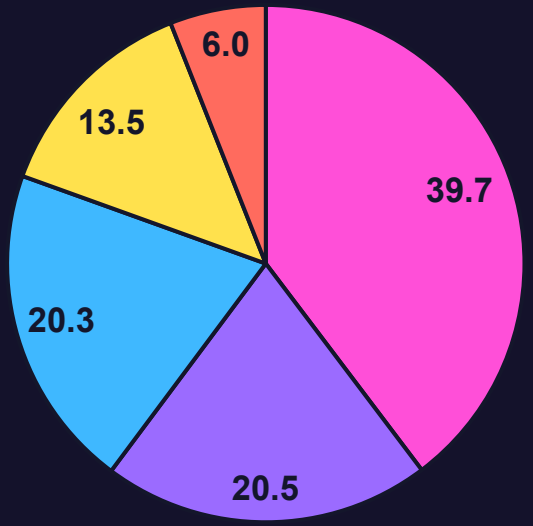
elevi care aleg activități individuale

89% / 77%

părinți / profesori aleg grupul

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, fig. 16, p. 34 - 35, 65 - 66

Inițiativa elevilor: liderul propriului proiect



- Formează un grup și îl conduc
- Așteaptă ideile altora
- Își informează colegii
- Așteaptă momentul potrivit
- Caută un lider extern

STRATEGIA DE LUCRU, 2024 (%)

Formează un grup și îl conduc

34,9% → 39,7%

Caută un lider extern

13,9% → 6%

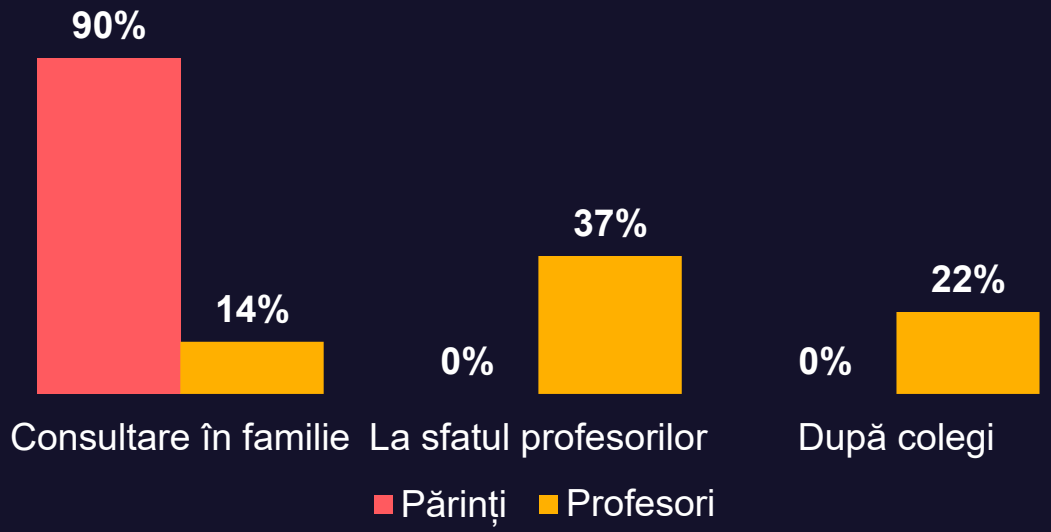
Părinții confirmă: formarea unui grup

42,9% → 46,5%

Autoevaluarea elevilor, 2016-2024. N elevi 2024 = 475; N elevi 2016 = 4099.

Cine decide? Fiecare crede altceva.

Părinții cred că decid în familie, profesorii cred că elevii urmează școala și colegii. Elevii se sfătuiesc cu părinții și prietenii, iar profesorii dispar din răspunsuri.



0%

elevi care numesc profesorii sursă de sfat (7,2% în 2016)

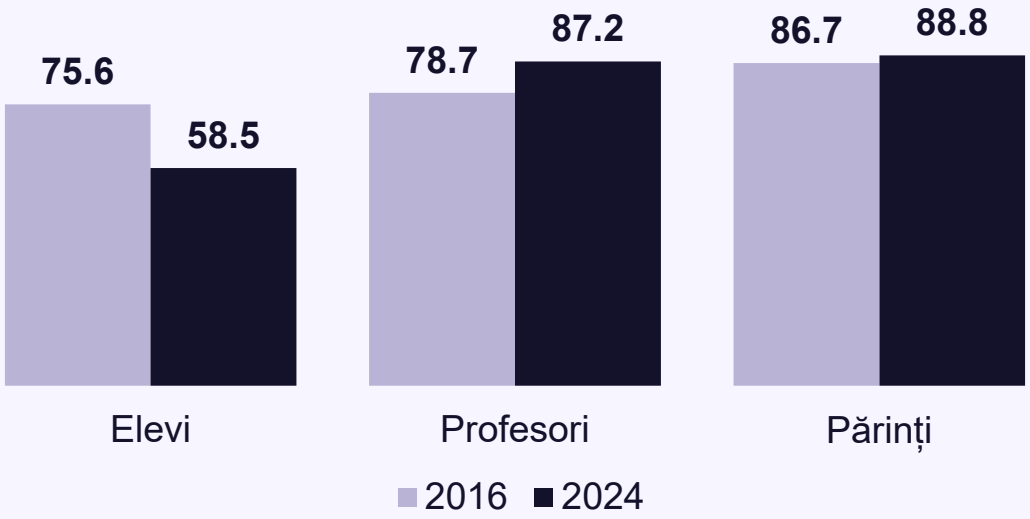
51% / 38%

sfat de la părinți / prieteni

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, fig. 7, p. 50; tabel 10, p. 77

Adulții vor afară. Elevii se mută înăuntru.

Adulții cer aer liber și mișcare, dar elevii preferă tot mai mult spațiile închise, cu tehnologie. Dorința adulților rămâne adesea nerealizată din motive logistice.



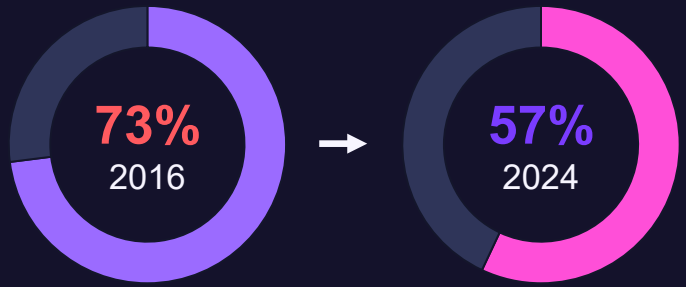
75,6% → 58,5%
elevi care aleg aerul liber

24% → 42%
elevi care aleg interiorul

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, fig. 17 - 19, p. 66 - 67

Individual sau în grup, afară sau în interior

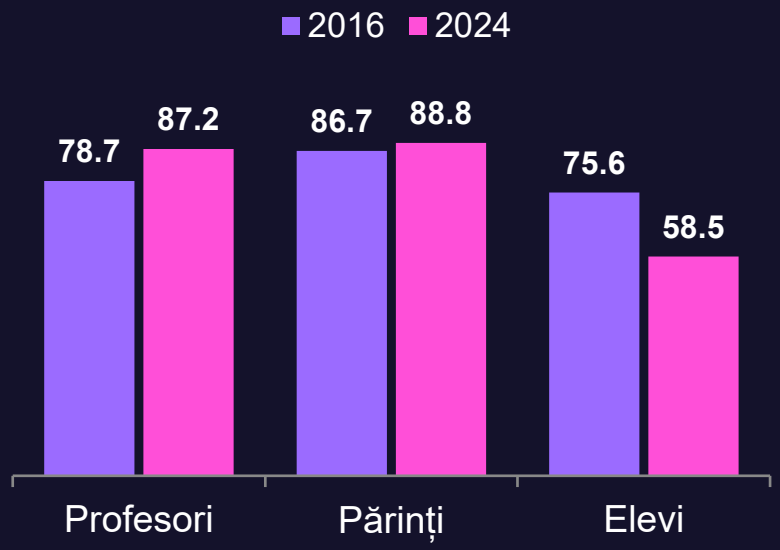
Activități de grup, în opinia elevilor



Activități individuale: de la 26% la 42%.

Adulți, 2024: 88,7% dintre părinți și 78% dintre profesori preferă activitățile de grup.

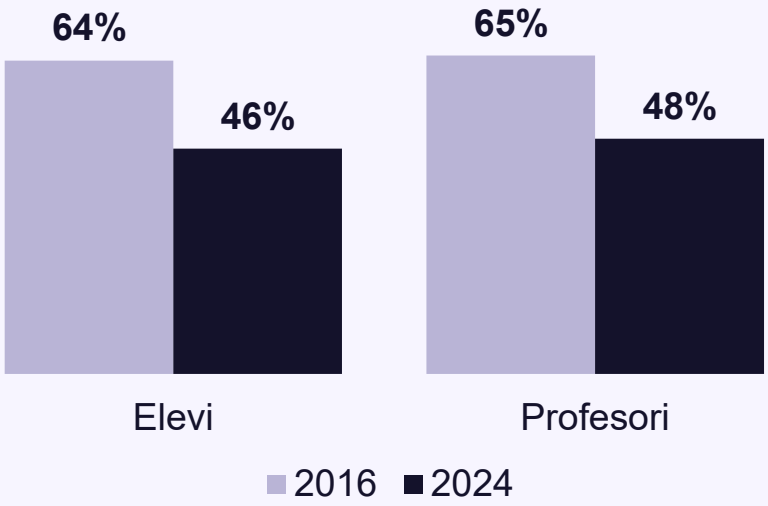
Preferința pentru activități în aer liber (%)



N elevi 2024 = 475, 2016 = 4099; N părinți 2024 = 477, 2016 = 609; N profesori 2024 = 94, 2016 = 1349.

Tot mai puțini colaborează „foarte ușor" cu necunoscuții

Mai puțini elevi se simt confortabil cu oameni noi, dar schimbarea e spre neutralitate, nu spre anxietate. Colaborarea cu necunoscuții trebuie exersată, nu presupusă.



33,1% → 14,7%

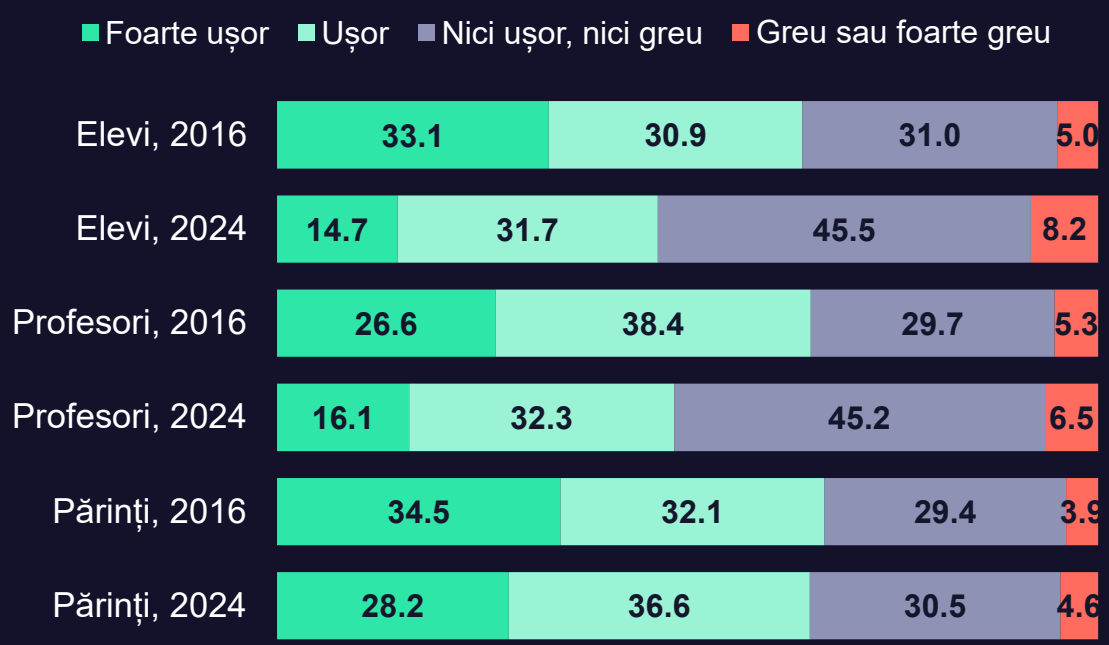
elevi care colaborează „foarte ușor" cu necunoscuți

~65%

dintre părinți cred că e ușor (2024)

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 36, 68 - 69, 104

Colaborarea cu persoane necunoscute



Elevi: «foarte ușor»

33,1% → 14,7%

Elevi: atitudine neutră

31% → 45,5%

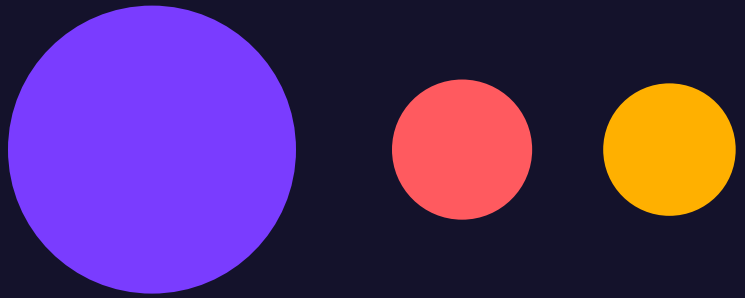
Profesori: «ușor» sau «foarte ușor»

≈65% → ≈48%

Ușurința elevilor de a lucra cu o persoană necunoscută: autoevaluare (elevi) și evaluare de către adulți, 2016 și 2024 (%).

Media online și inteligența artificială în 2024

PLATFORME ACCESATE CEL MAI FRECVENT



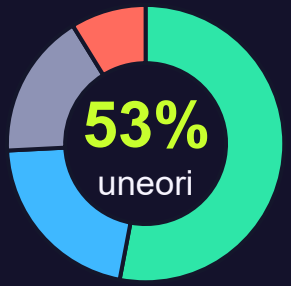
64,4% Rețele de socializare

15,1% Jocuri în rețea

13,2% Filme și seriale

Știri 2,1% · Forumuri 1,3% · Platforme de cursuri 0,6%

FRECVENȚA UTILIZĂRII AI



- Uneori 53%
- Deseori 21,2%
- Deloc 17%
- Zilnic 8,8%

73,7% folosesc ChatGPT / OpenAI

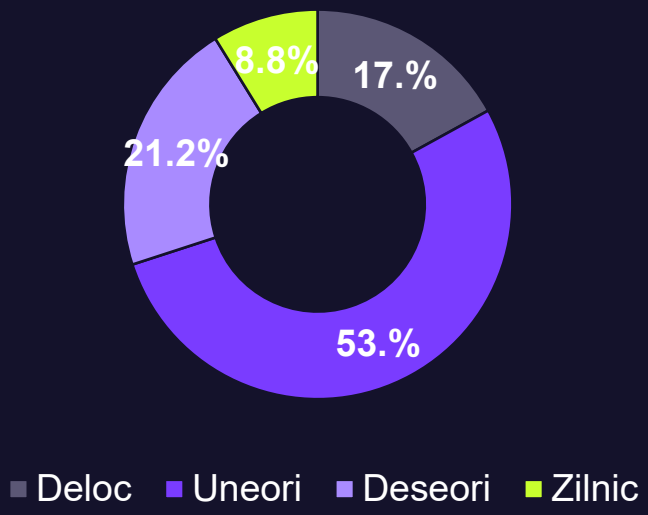
76,5% nu utilizează mai mult de o platformă AI

Character AI 1,9%
Google Gemini 1,5%

Bază de calcul: N elevi 2024 = 475.

AI: 83% îl folosesc, doar 8,8% zilnic

Aproape toți elevii au încercat AI, dar folosirea zilnică e rară și mai ales școlară. ChatGPT domină, iar platformele de cursuri sunt aproape absente.



73,7%

folosesc ChatGPT / OpenAI

64,4% vs 0,6%

rețele sociale vs platforme de cursuri

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 53 - 55

Non-formalul ca „remediu"

Părinții care văd lacune la copil (timiditate, greutăți cu proiectele) prețuiesc mai mult non-formalul. Riscul: să-l ceară ca pe un tratament, nu ca pe o oportunitate.

1

Văd o lacună

Copilul pare timid sau se chinuie să ducă un proiect la capăt.

2

Caută o soluție

Cresc valoarea non-formalului ($r \approx -0{,}17$ cu colaborarea cu necunoscuți).

3

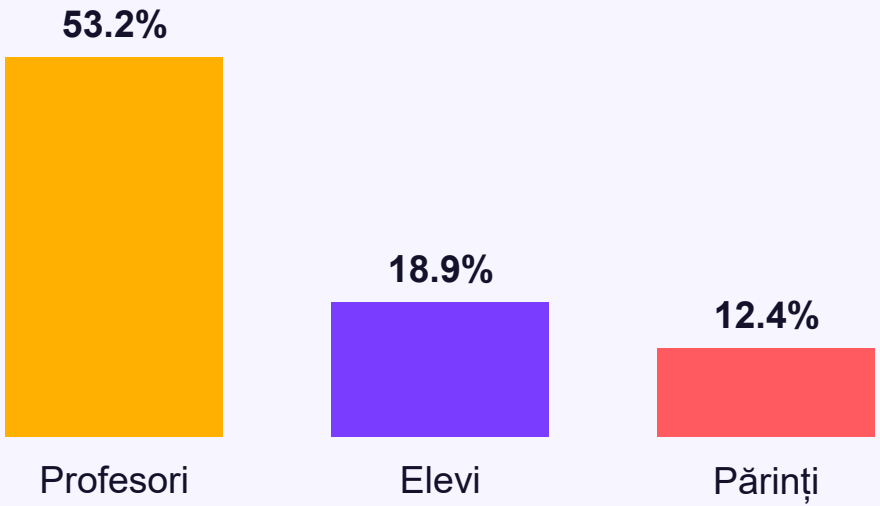
Risc

Așteptări „terapeutice" exagerate.
Mai bine: valorificarea potențialului.

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 87 - 88, 108 - 109, 112

Voluntariat: profesorii împing, elevii și părinții mai puțin

Profesorii recomandă voluntariatul de peste patru ori mai des decât părinții (53,2% față de 12,4%). Elevii sunt la 18,9% și se orientează spre antreprenoriat.



61,5%

părinți: pregătire la disciplinele școlare

9,2% → 16,7%

elevi interesați de antreprenoriat

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 75 - 76

3 trei cercetări, comparate

Profesori

14,6% văd consultarea în familie ca mod de alegere

77,1% aleg «executant»

Părinți

91,5% indică decizia luată în familie

79% aleg «vizionar»

Elevi

39,7% formează un grup și preiau conducerea

42% preferă activitățile individuale

Aceeași corelație negativă, r = −0,168: colaborarea cu necunoscuți × utilitatea educației non-formale

Autonomie în creștere

Percepții divergente între școală și familie: nevoie de dialog real

Concluzii

01

Succesul se redefinește: de la vizionar la executant, cu riscul unui deficit de inovație și de spirit antreprenorial.

02

Părinții aleg domenii pragmatice: sport, antreprenoriat, IT. Elevii păstrează interesul pentru artă.

03

Percepțiile părinților și ale profesorilor diverg: este nevoie de dialog real între școală și familie.

04

Accesul la educația non-formală nu este democratic, ci poartă amprenta inegalităților socio-economice din societate.

Elevii: concluzii 2016 - 2024

Elevii câștigă în tehnologie, antreprenoriat și inițiativă, pierd în aer liber și în colaborarea cu necunoscuții și se deosebesc cel mai mult de adulți în felul în care vor să lucreze.

↑ Evoluții

4,2% → 11,8%
IT, domeniu preferat

9,2% → 16,7%
programe antreprenoriale

35% → 39,7%
preiau conducerea unui proiect

↓ Regresii

64% → 46%
colaborare cu necunoscuți

75,6% → 58,5%
aleg activități în aer liber

8,3% → 1,7%
fotografie, domeniu preferat

≠ Față de adulți

57% vs 89%
grup: elevi vs părinți

58,5% vs ~88%
aer liber: elevi vs părinți

0% vs 37%
profesorii ca sfătuitori

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 34 - 35, 50, 64 - 70, 75 - 77

Părinții: concluzii 2016 - 2024

Părinții se mută spre domenii utile și previzibile (sport, antreprenoriat, IT) și spre decizia în familie, în timp ce artele și cursurile pierd mult teren.

↑ Evoluții

1,3% → 13,7%
IT, domeniu preferat

12,5% → 18,3%
antreprenoriat

66% → 91,5%
decid prin consultare în familie

↓ Regresii

22,8% → 7,6%
cursuri de formare

19% → 5,9%
artă, muzică, dans

1,0% / 1,5%
politică / ecologie în 2024

≠ Față de profesori

12,4% vs 53,2%
voluntariat

79% vs 77%
vizionar vs executant

90% vs 14%
decizia în familie

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 28 - 29, 47, 50, 61 - 63, 76

Profesorii: concluzii 2016 - 2024

Profesorii cred tot mai mult în non-formal și în IT, dar prețuiesc execuția mai mult decât viziunea și văd o scădere a colaborării elevilor cu necunoscuții.

↑ Evoluții

1,6% → 11,7%
IT, domeniu preferat

14% → 21,3%
sănătate și stil de viață

48,1% → 62,5%
non-formal: contribuie mult

↓ Regresii

14,3% → 9,6%
antreprenoriat

9% → 6,4%
sport, activități în aer liber

65% → 48%
elevi care colaborare cu necunoscuți

≠ Față de părinți

77% vs 79%
executant vs vizionar

37% vs 0%
sfătuitori: profesori vs elevi

53,2% vs 12,4%
voluntariat

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 47, 50, 61 - 62, 68, 76 - 77

2016 - 2024: trei concluzii

Cele trei generații s-au schimbat în direcții diferite: agendele s-au depărtat, tehnologia și inițiativa au avansat peste tot, iar preocupările de tip cultural, social și în aer liber au pierdut teren.

1

Diferențe

Agendele nu se suprapun

Elevii vor grup și inițiativă, părinții decid în familie, profesorii mizează pe voluntariat.

2

Evoluții

Tehnologia unește generațiile

IT urcă la toți: 11,8% elevi, 13,7% părinți, 11,7% profesori.

3

Regresii

Artele și aerul liber pierd teren

Artă la părinți 5,9%, aer liber la elevi 58,5%, cursuri 7,6%.

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 34 - 35, 50, 61 - 68, 76

2016 - 2024: trei concluzii

Cele trei generații s-au schimbat în direcții diferite: agendele s-au depărtat, tehnologia și inițiativa au avansat peste tot, iar preocupările de tip cultural, social și în aer liber au pierdut teren.

1

Diferențe

Agendele nu se suprapun

Elevii vor grup și inițiativă, părinții decid în familie, profesorii mizează pe voluntariat.

2

Evoluții

Tehnologia unește generațiile

IT urcă la toți: 11,8% elevi, 13,7% părinți, 11,7% profesori.

3

Regresii

Artele și aerul liber pierd teren

Artă la părinți 5,9%, aer liber la elevi 58,5%, cursuri 7,6%.

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, p. 34 - 35, 50, 61 - 68, 76

Ce putem face, împreună

Cinci direcții din concluziile cărții: oferte flexibile pentru elevi, dialog real școală - familie, echilibru viziune - execuție, părinți informați, AI folosit critic.

Mai multe opțiuni

Echipă și lucru individual

Școală și familie

Dialog real, nu formal

Viziune, execuție

Echilibru, nu alegere

Părinți informați

Non-formalul: valorificare, nu doar remediu

AI critic și creativ

Integrare în învățare, nu interdicție

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, concluzii, p. 103 - 112

Ce reținem cu prudență

Datele descriu eșantioane din București.

Valuri independente

Alți respondenți în 2016 și 2024, nu aceiași oameni urmăriți în timp.

Eșantion bucureștean

Sectorul 4 supra-reprezentat; părinți mai ales mame.

Dezechilibru între valuri

4.099 față de 475 elevi; 1.349 față de 94 profesori.

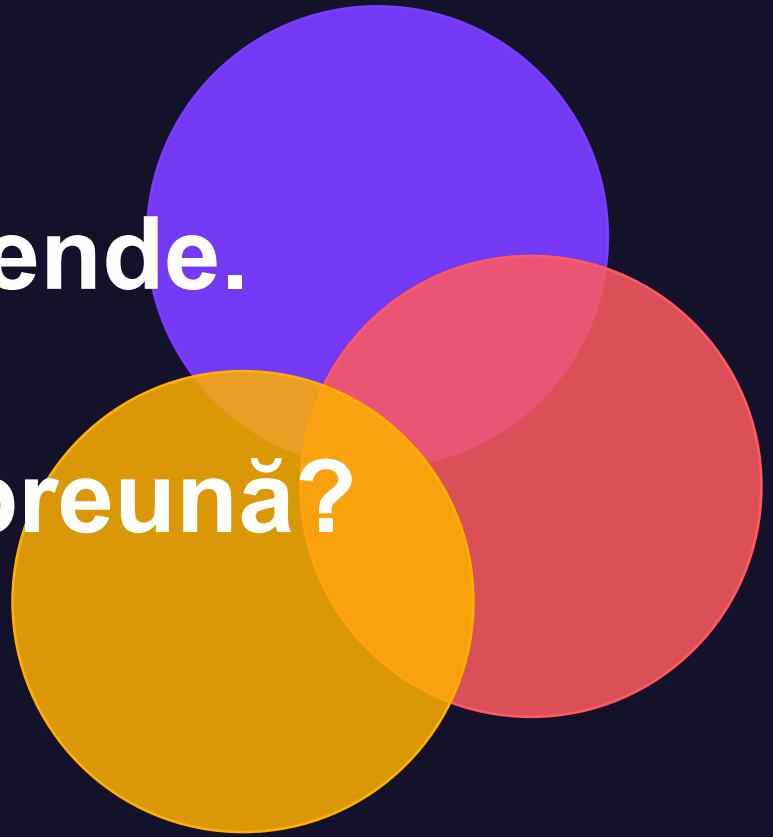
Percepții, nu fapte

Corelații mici; interpretările cauzale sunt ipoteze.

Sursa: Burcea, Moșoiu, Curteanu, cap. 2 și 3.6, p. 26 - 27, 55 - 60

Aceiași elevi, trei agende.

Ce mesaj le dăm împreună?



Educația non-formală, AI și valorile tinerilor

Studiu comparativ și longitudinal 2016 - 2024

Autori: Marin Burcea, Oana Moșoiu, Florina Curteanu

oana.mosoiu@fpse.unibuc.ro

https://editura-unibuc.ro/en/educatie-non-formala-inteligenta-artificiala-si-valorile-tinerilor-un-studiu-comparativ-si-longitudinal-2016-2024/

